

02_2.4.4 MKR 02-2-4 Václavice

Přírodní charakteristika.

Místem krajinného rázu je rozlehlé údolí Václavického potoka, ležící v severozápadním cípu Chrastavské kotliny a přecházející na severu do svažitého okraje Albrechtické vrchoviny. Na západě je ohraničeno vyvýšeným okrajem Oldřichovské pánve, jejíž okraje tvoří pravobřežní svahy údolí Václavického potoka a které mění jeho směr k jihozápadu. Na jihu MKR zahrnuje také lesnatý hřbet, tvořící terénní předěl vůči údolí Lužické Nisy. S výjimkou zmíněného lesnatého hřbetu v území převažují zemědělské plochy převážně polní krajiny s velkým podílem liniové mimolesní zeleně. Ve struktuře krajiny je patrné členění historické plužiny, která na severu přešla i hřbet Kamenného vrchu (412 m n. m.). Smíšené lesní porosty stoupají podél státní hranice ke krajinné dominantě Výhledy (569 m n. m.).

Kulturní a historická charakteristika.

Území patří převážně do oblasti pozdně středověké kolonizace lánového typu. Památkově nejcennějším znakem a historickým centrem celé oblasti je areál hradu a zámku Grabštejn s kaplí sv. Barbory a s hospodářským zázemím (zemědělský dvůr se souborem staveb a pozemků bažantnice a zásobní zahrady, rybník). Areál zámku a hradu patří mezi nejvýznamnější památky v českých zemích. Rozsáhlý komplex je unikátním příkladem vývoje šlechtických sídel a ukázkou kvalitní slohové architektury (od 2008 NKP). Sama ves Grabštejn má poměrně nevyhraněný půdorys, je poprvé připomínána v roce 1277 a je z velké části zahrnuta do ochranného pásma NKP.

Urbanizační osou MKR je dlouhá lánová ves Václavice rozložená v údolí Václavického potoka. Je doložena k roku 1326, kdy patřila grabštejnskému panství. Ve velké vsi bývaly dvory drobné lenní šlechty i velké zemědělské usedlosti. Stával zde i kostel sv. Jakuba apoštola zbořený v 70. letech 20. století, zůstala jen klasicistní fara a hřbitov. Řada domů byla zbořena po odsunu německého obyvatelstva. Tím ale i dalšími přestavbami a novostavbami byla narušena původní urbanistická struktura, stejně jako výstavbou velkého zemědělského areálu. Navzdory nepříznivému vývoji osídlení ve 20. století se ve vsi dochovalo několik cenných lidových staveb, z nichž některé požívají památkovou ochranu (domy s hrázděným patrem a podstávkou čp. 168 a čp. 81 s kovářskou dílnou, které patří k poměrně autenticky dochovaným dokladům lidového stavitelství v oblasti severních Čech). Podobně je zachován ráz lineární potoční vsi zanořené do údolí Václavického potoka s množstvím okolní zeleně vytvářející harmonický přechod do zemědělské krajiny. Kulturní charakteristiku doplňují drobné objekty a soubory jako kaple Čtrnácti sv. pomocníků v Grabštejně či hřbitov a kaple severně od Chotyně. Zajímavou drobnou kulturní dominantou je Scholzeho větrný mlýn postavený v letech 1842-1843 a nyní rekonstruovaný na rekreační objekt. Struktura původní lánové plužiny se dochovala jen ve fragmentech vegetačních pásů, které jsou místy poměrně zřetelné. Historickou krajinnou strukturu ovlivnila kapacitní silnice I/35 i těžba na Pískovém vrchu a zejména v poslední době výstavba skupiny větrných elektráren..

Vizuální charakteristika.

Mělké rozlehlé údolí Václavického potoka je na východě odděleno oblým bezlesím horizontem od sousedního údolí Vítkovského potoka a do kotliny Chrastavy, resp. od údolí Lužické Nisy. Charakteristickým rysem obrazu krajiny je návaznost zemědělské krajiny na dochovanou strukturu lineární lánové vsi Václavice, zanořené v krajinných panoramatech do údolí Václavického potoka. Krajina tak vytváří logický segment sídla a jeho krajinného rámce. I když se jedná o dosti otevřenou krajinu většího měřítka, vyskytují se zde vegetační struktury doprovodu vodotečí (pramenná oblast Václavického potoka) a liniová mimolesní

zeleň. Krajinou dominantou je Kamenný vrch (412 m n. m.), ze kterého se otevírají panoramatické pohledy na Uhelnou, do krajiny MKR i na panorama okraje Lužických hor. Velmi negativně působí skupina 13 větrných elektráren na hřbetu a svazích mezi Výhledy a Kamenným vrchem, které se projevují jak v dálkových pohledech z okrajů Lužických hor, tak zejména v blízkých pohledech z krajiny Václavic. Vlastní obec Václavice se vyznačuje poměrně dochovanou urbanistickou strukturou a charakterem venkovské zástavby pouze s ojedinělými objekty, vymykajícími se velikosti a měřítku tradičních staveb. Zástavba je drobnými lesními porosty a zelení zahrad harmonicky zapojena do krajinného rámce. V jižní části MKR působí rušivým vlivem souběh kapacitní komunikace I/35 a vzdušného vedení VVN 110 kV.

Znaky jednotlivých charakteristik krajinného rázu pro vymezené MKR jsou klasifikované v následující tabulce.

MKR 02-2-4 Václavice		Klasifikace znaků		
		dle projevu	dle významu	dle cennosti
Znaky a hodnoty přírodní charakteristiky		+ pozitivní	XXX zásadní	XXX jedinečný
		O neutrální	XX spouštějící	XX význačný
		N negativní	X doplňující	X běžný
1	Rozlehlé údolí Václavického potoka s otevřenou zemědělskou krajinou uvnitř Chrastavské kotliny, mezihorské tektonické sníženiny s členitým reliéfem	O	XXX	X
2	Velký podíl mimolesní zeleně v zemědělské krajině (koridory vodotečí, liniová zeleň)	+	XX	X
3	Množství stromové zeleně doprovodu Václavického potoka a zahrad, vytvářející harmonické zapojení zástavby Václavic do krajinného rámce	+	XX	X
4	Lesní porosty ohraničují MKR při státní hranici na severu a na jihu na terénním hřbetu, oddělováním údolí Lužické Nisy	+	XX	X
5	Drobná rybníční soustava jižně od Václavic na levostranném přítoku Václavického potoka	+	X	X
Znaky a hodnoty kulturní a historické charakteristiky		dle projevu	dle významu	dle cennosti
1	Dominanta hradu a zámku Grabštejn s hospodářským zázemím v podhradí (bažantnice, rybník, dvůr ad.)	+	XX	XXX
2	Částečně dochovaná struktura zemědělské krajiny s fragmenty původního členění lánové plůžiny (vegetační pásy) v okolí Václavic	+	XX	XX
3	Částečně urbanisticky dochovaný charakter potoční lánové vsi Václavice	O	XX	X
4	Řada cenných objektů (fara, dochované venkovské usedlosti, Scholzeho mlýn, kaple, hřbitov ad.)	+	XX	XX
Znaky a hodnoty vizuální charakteristiky		dle projevu	dle významu	dle cennosti
1	Mělké rozlehlé údolí Václavického potoka, zahlubující se směrem k západu	O	XXX	X
2	Otevřené plochy polí a luk, členěné vegetačními doprovody vodotečí a liniovou strukturou zelení	O	XXX	X
3	Dominanta Kamenného vrchu, signalizujícího západní výběžek Albrechtické vrchoviny	+	XX	X

MKR 02-2-4 Václavice		klasifikace znaků		
		dle projevu	dle významu	dle cennosti
4	Jedinečné výhledy z vyšších poloh otevřené zemědělské krajiny na panorama okraje Lužických hor a Ještědského hřbetu	+	XX	XXX
5	Dochované stopy členění historické plužiny tvary pozemků a liniovou strukturní zelení	+	X	XX
6	Harmonické zapojení zástavby Václavic do krajinného rámce bez čitelné siluety	+	XX	X
7	Výrazně negativní vliv skupiny 13 větrných elektráren na terénním hřbetu a svazích mezi Výhledy a Kamenným vrchem	N	XXX	XX
8	Drobná krajinná dominanta větrného Scholtzeho mlýna u Uhelné	+	X	XX

Návrh ochranných opatření:

- Zachování měřítka a hmot zástavby Václavic a vyloučení měřítkově se vymykajících staveb
- Zachování harmonických vztahů zástavby Václavic a krajinného rámce
- Zachování členitosti lesozemědělské krajiny, posílení liniové zeleně podél polních cest a drobných vodotečí
- Ochrana lánové urbanistické struktury a charakteru zástavby Václavic před plošnou extenzivní výstavbou
- Ochrana cenného souboru hradu a zámku Grabštejn vč. širšího hospodářského zázemí a krajinářských úprav
- Ochrana výrazné panoramatu Grabštejna před snížením významu kulturní dominanty v krajině